

Onemocnění konečníku

Ošetrovatelská péče u pacientů s hemoroidy

2023/2024

Mgr. Martin Krause, Ph.D.

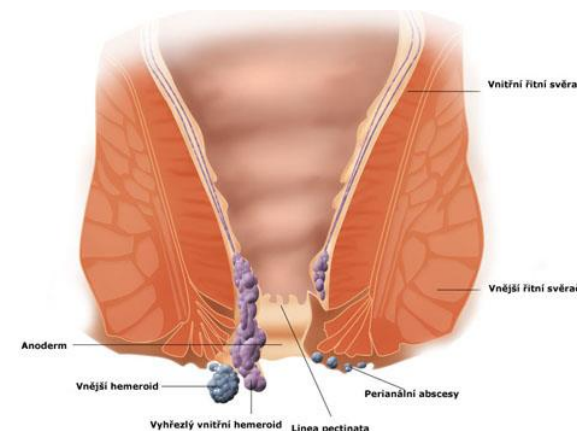
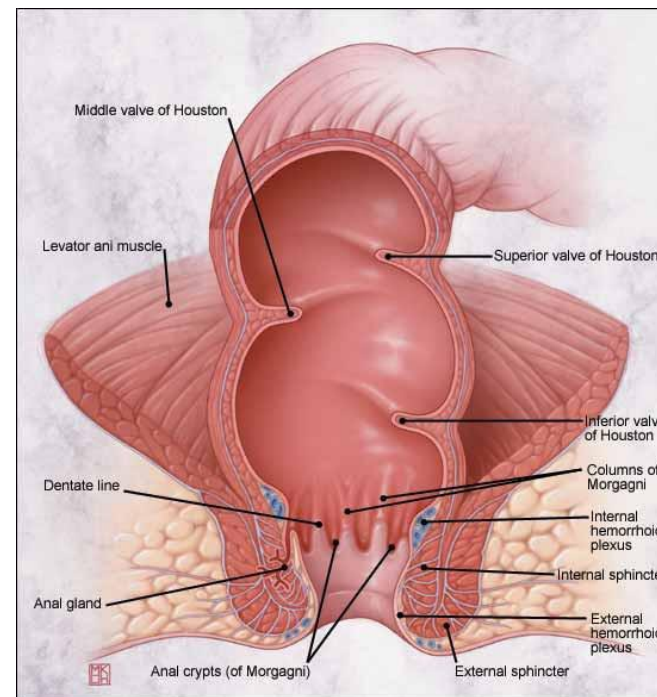
krause@vszdrav.cz

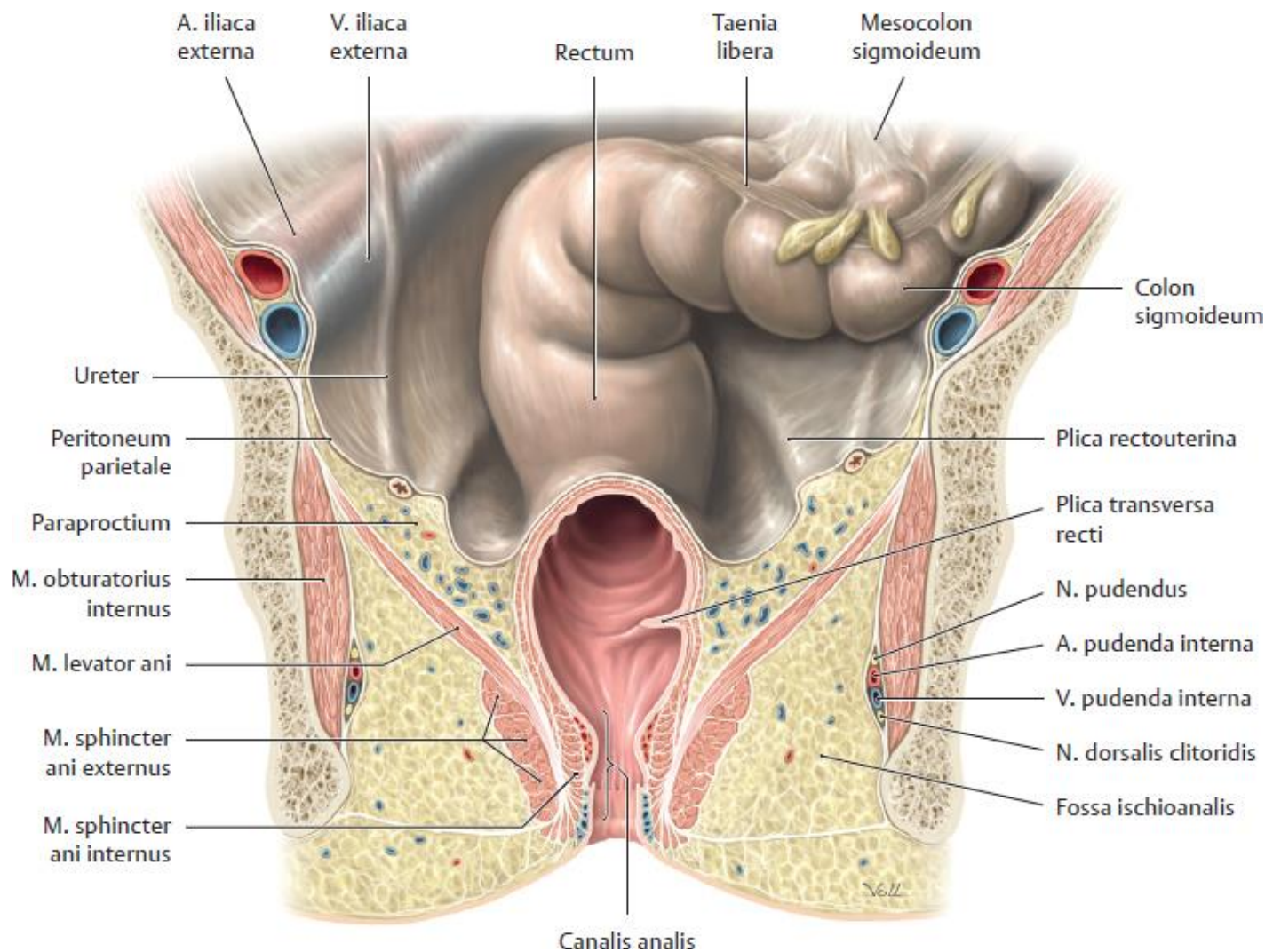
Anatomie

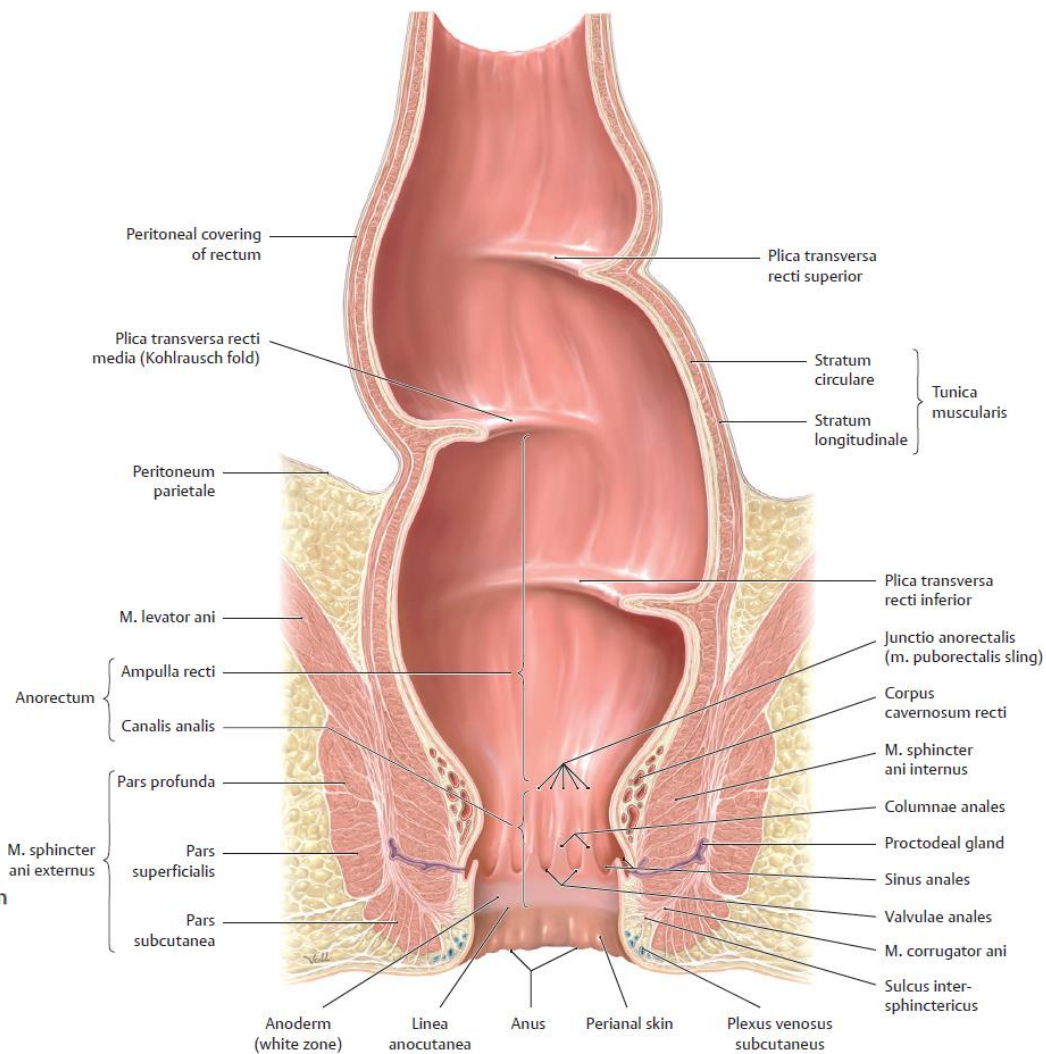
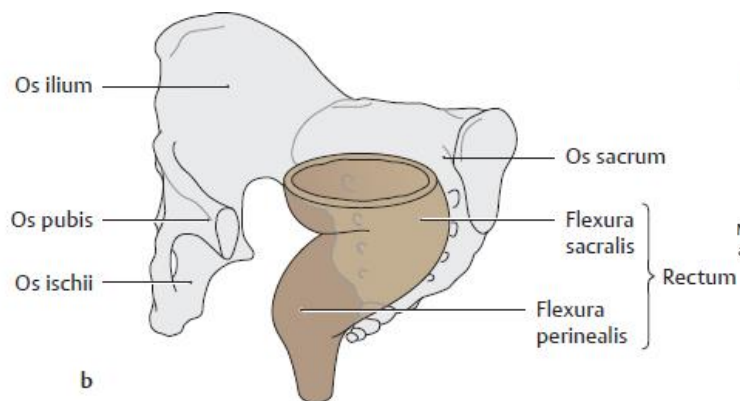
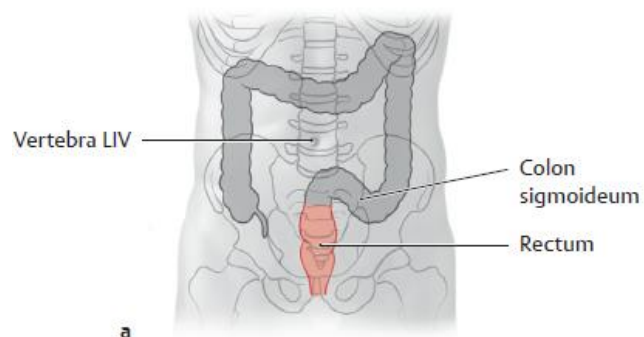
- anus, rektum
- ampule rekta (15 cm, cylindrický epitel)
 - 1/3 intraperitoneálně
 - 2/3 extraperitoneálně
- anální kanál (3–5 cm)
- linea dentata – anorektální přechod
 - **nad linea dentata cylindrický epitel**
 - **pod linea dentata dlaždicový epitel**
- anální otvor – zevní a vnitřní sfinkter
 - (porucha – inkontinence)
- řitní ústí – submucosa – hemoroidální pleteň

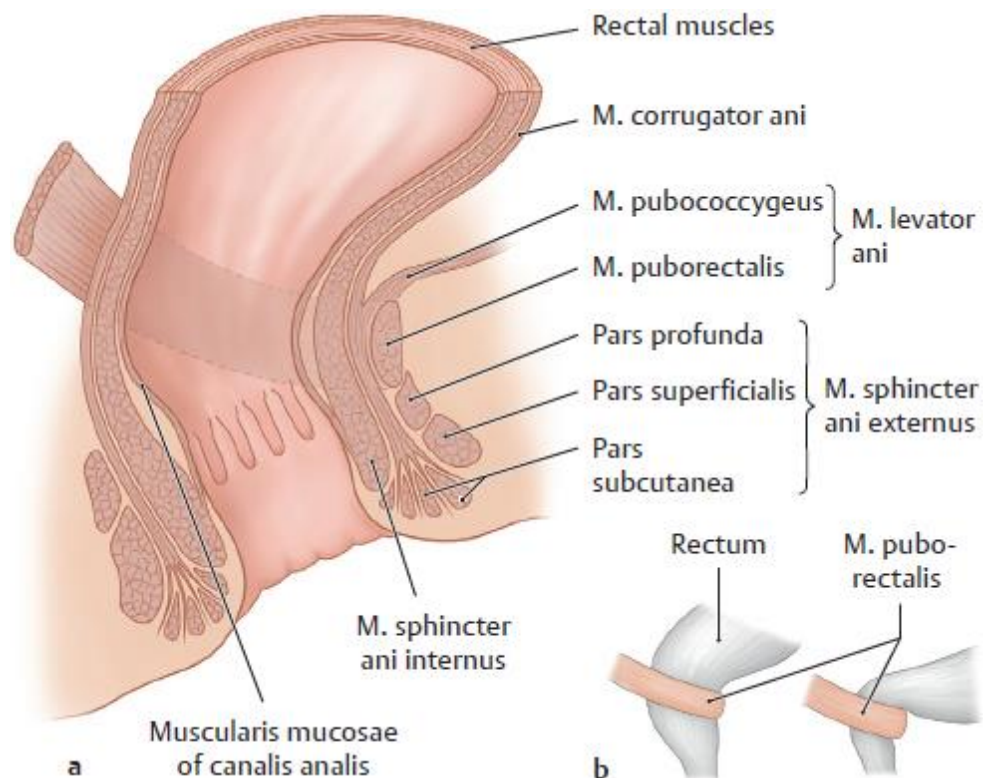
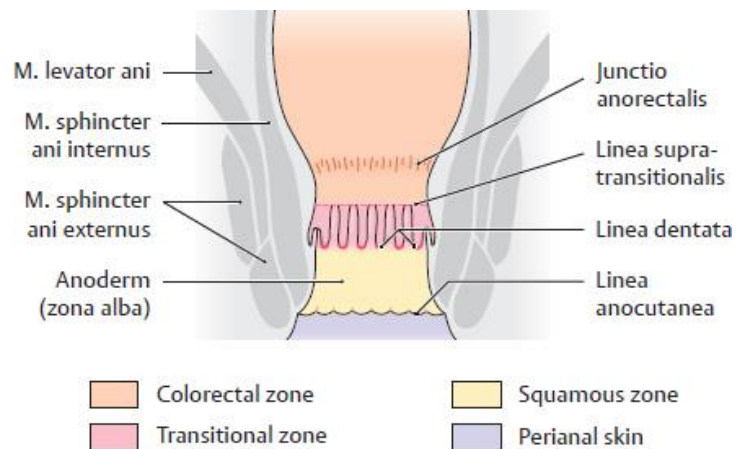
anální svěrače

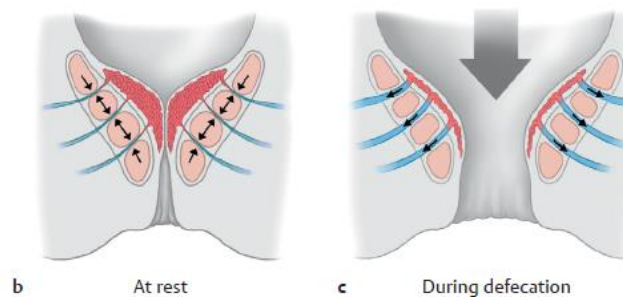
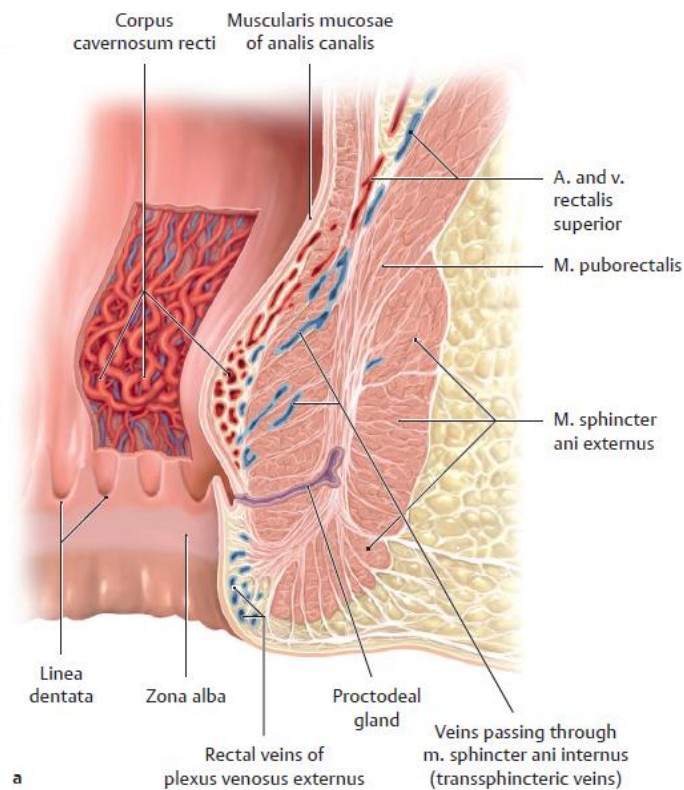
- svalový válec v oblasti análního kanálu
 - M. sphincter ani externus
 - M. sphincter ani internus
 - M. puborectalis

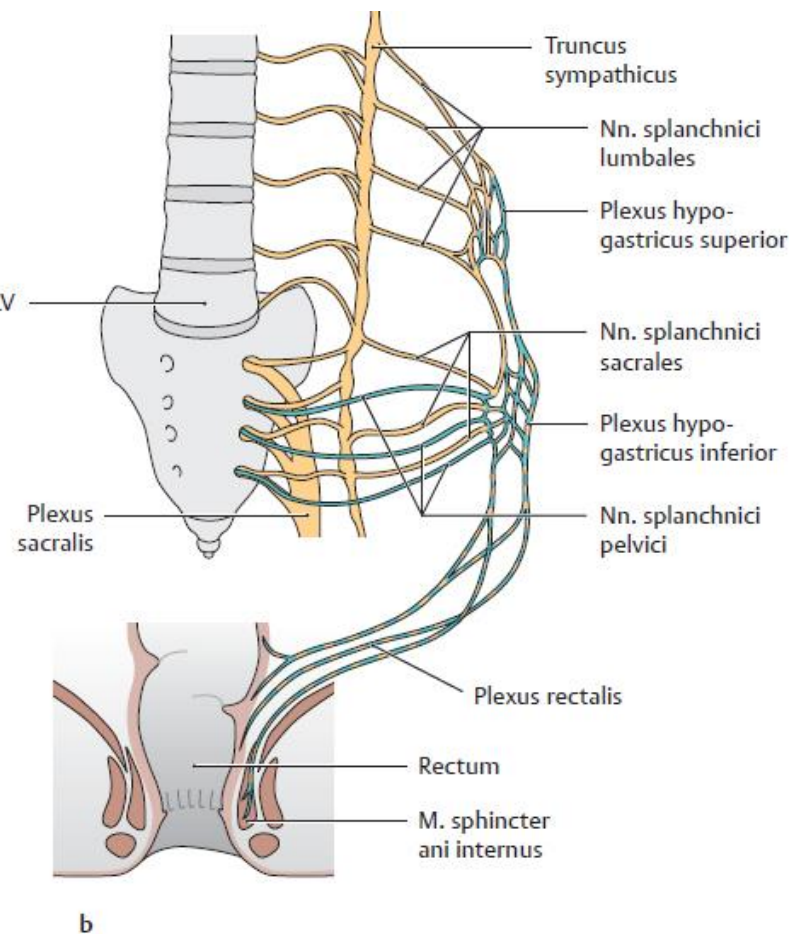
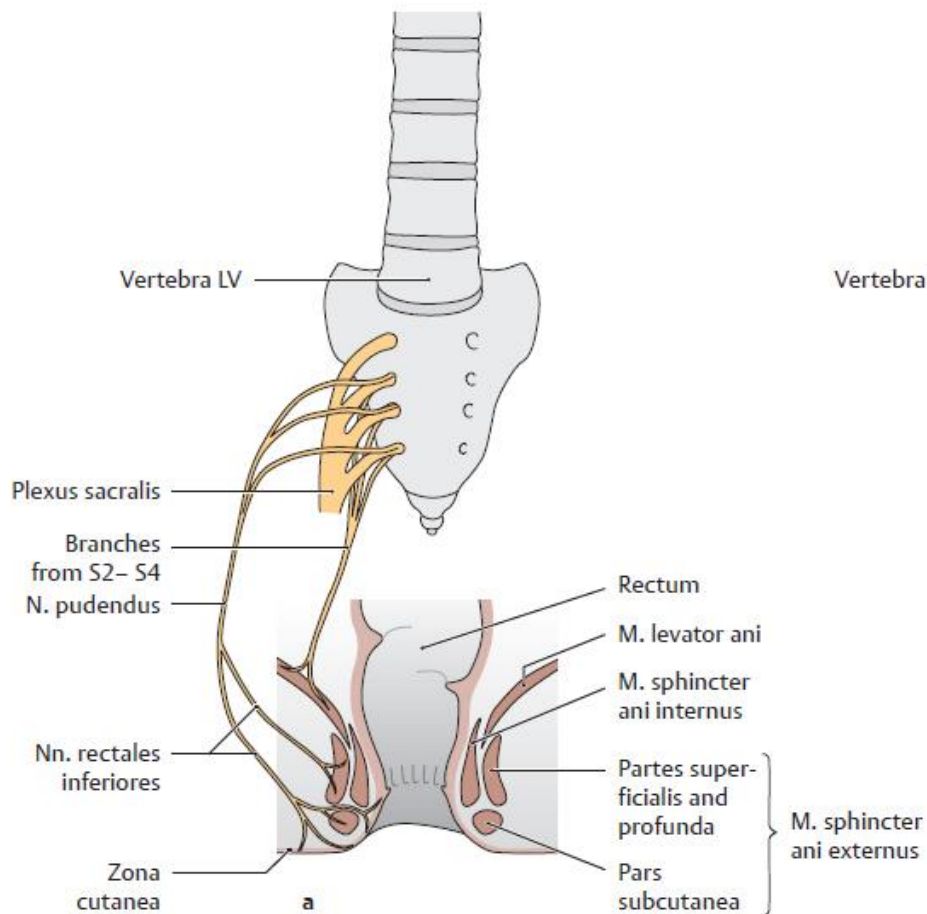

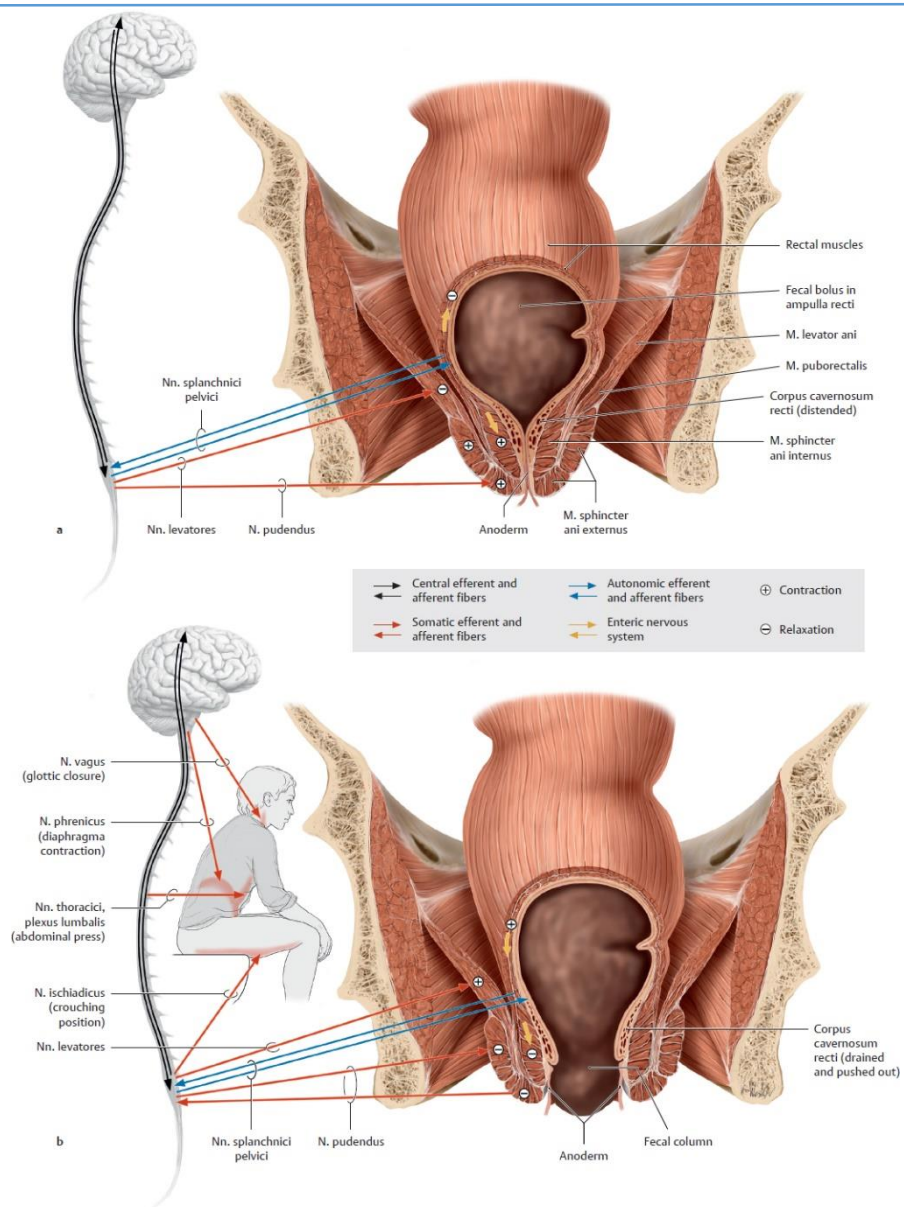

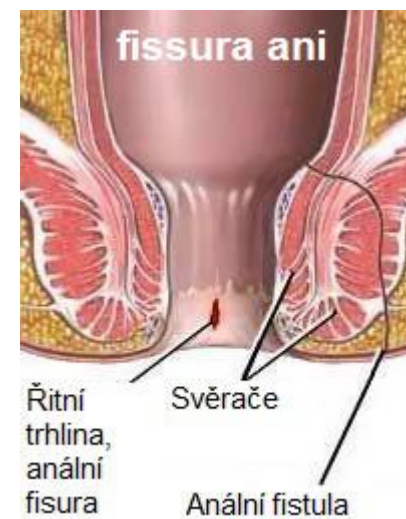
FISSURA ANI

Řitní trhlina

- *anální fisura*
- ulcerace eliptického tvaru
- situována distálně od linea dentata – dosah k okraji análního kanálu

etiologie

- mechanicky – tuhá stolice, trauma
- zvýšení klidového tonu svěračů
- anatomická – fixace anodermu
- zánětlivá – Crohnova nemoc
- dietetická
- pooperační
- ischemická

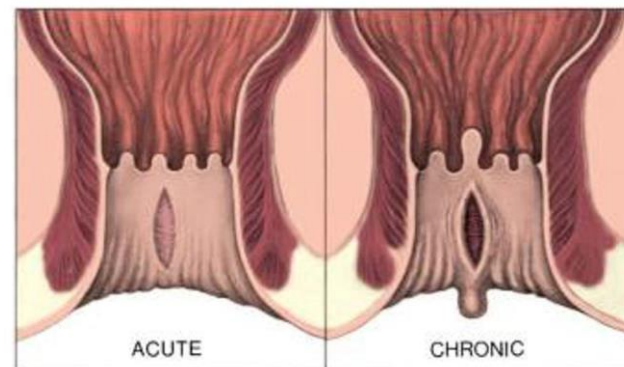
klasifikace

a/ akutní

- povrchová trhlinka + ostré okraje
- môžu krváčať
- vysoká bolestivosť

b/ chronická

- defekt sliznice + navalité okraje

symptom

- bolest při a po stolici
- krvácení
- svědění

Řitní trhlina

diagnostika

- anamnéza
- fyzikální vyšetření – pohled, palpce, lokální znecitlivění
- endoskopie – anoskopie

terapie

a/ akutní

- lokálně anestetika – gely, masti, čípky
- pravidelná + měkká stolice
- laxancia

b/ chronická

- **konzervativní**
 - uvolnit spasmus – glycerolnitrát, blokátory Ca kanálu, dilatace dilatátorem, botulotoxin A
- **chirurgická**
 - divulze anu v anestezii
 - excize fisury + strážného hrbolku
 - sfinkterotomie

ŘITNÍ ABSCESY A PÍŠTĚLE

Řitní abscesy a píštěle

- zánětlivá onemocnění anorekta

a) akutní – *abscesy*

b) chronické – *píštěle*

etiologie

a) kryptoglandulární teorie

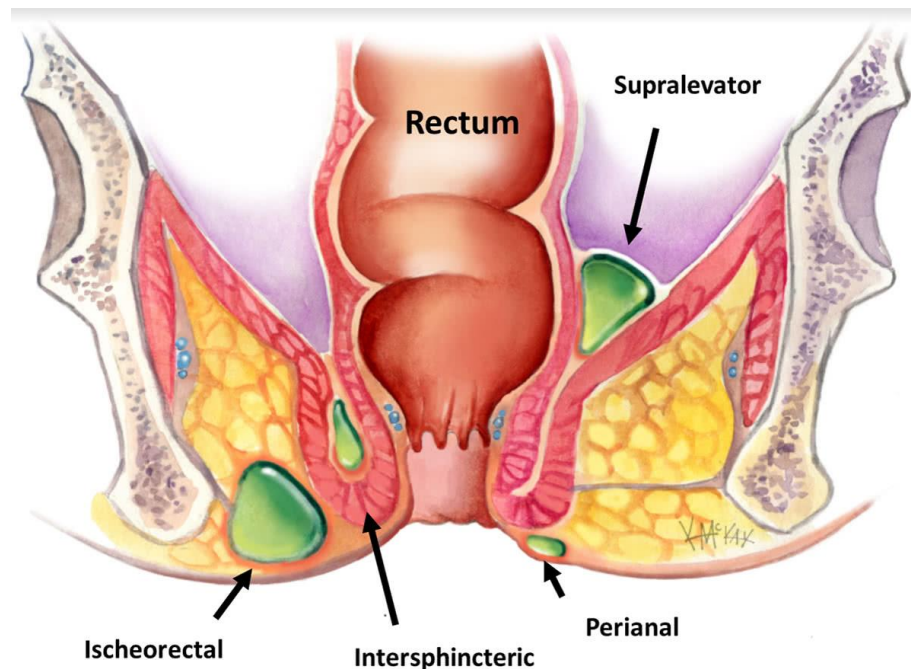
- oblast Morgagniho krypta vznik infektu, absces – perforace do anu – píštěl

b) poranění anorekta

- tuhá stolice, cizí předměty

c) ostatní příčiny

- Crohnova choroba, ulcerózní colitis, malignity, trauma, TBC

Řitní abscesy a píštěle

periproktální abscesy

- tupé bolesti v oblasti konečníku
- subfebrilie
- sekrece z konečníku

diagnostika

- anamnéza
- fyzikální vyšetření
- endoskopie – anoskopie v celkové anestezii

terapie

- konzervativní – ATB širokospektrá
- chirurgická – velká incize, drenáž v celkové anestezii

Řitní abscesy a píštěle

pilonidální sinus

- subakutní infekce v proximální polovině intergluteální rýhy
- secernující sinus či akutní absces

etiologie

- multifaktoriální
- silné ochlupení + folikulitis + nedostatečná hygiena + dlouhodobý tlak na oblast + tření + obezita

symptomy

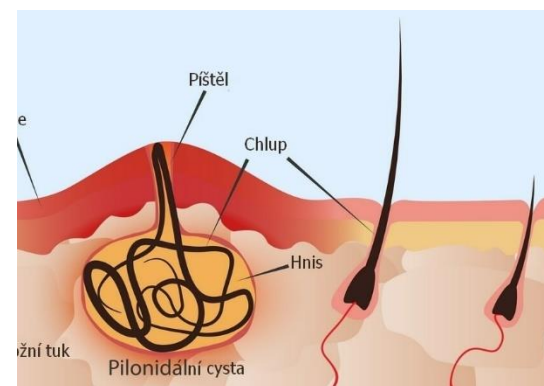
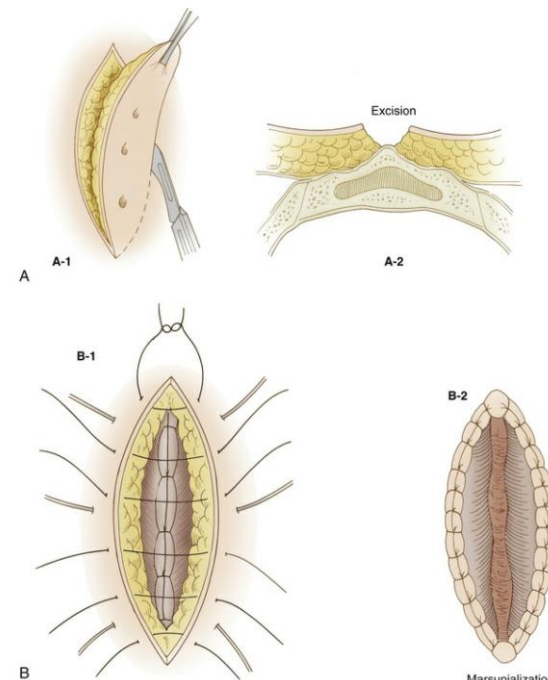
- bolest + sekrece

diagnostika

- anamnéza
- fyzikální vyšetření
- fistulografie, komplikované: CT, MRI

terapie

- **konzervativní:** ATB širokospektrá, vyhlení intergluteální rýhy, lokální antiseptické masti a roztoky
- **chirurgická:** incize a drenáž, excize

HAEMORRHOIDY

Haemorrhoidy

- **hemoroidy = *nodī haemorrhoidales***
- "*řitní žilní městky*", "*zlatá žíla*"
- varixy plexů žil v oblasti konečníku
- varix (rozšířená, vinutá konvulta žil)

etiologie

- multifaktoriální
- vyvolávající faktor – obezita – sporné
- těhotenství – potvrzeno dle EBM
- vrozená nedostatečnost pojivové tkáně žilní stěny
- portální hypertenze
- zácpa, průjem – sporné
- tumor v malé pánvi
- strava – tučná a kořeněná, alkohol, káva – diskutováno

Odlitek cév hemoroidálního plexu

Haemorrhoidy

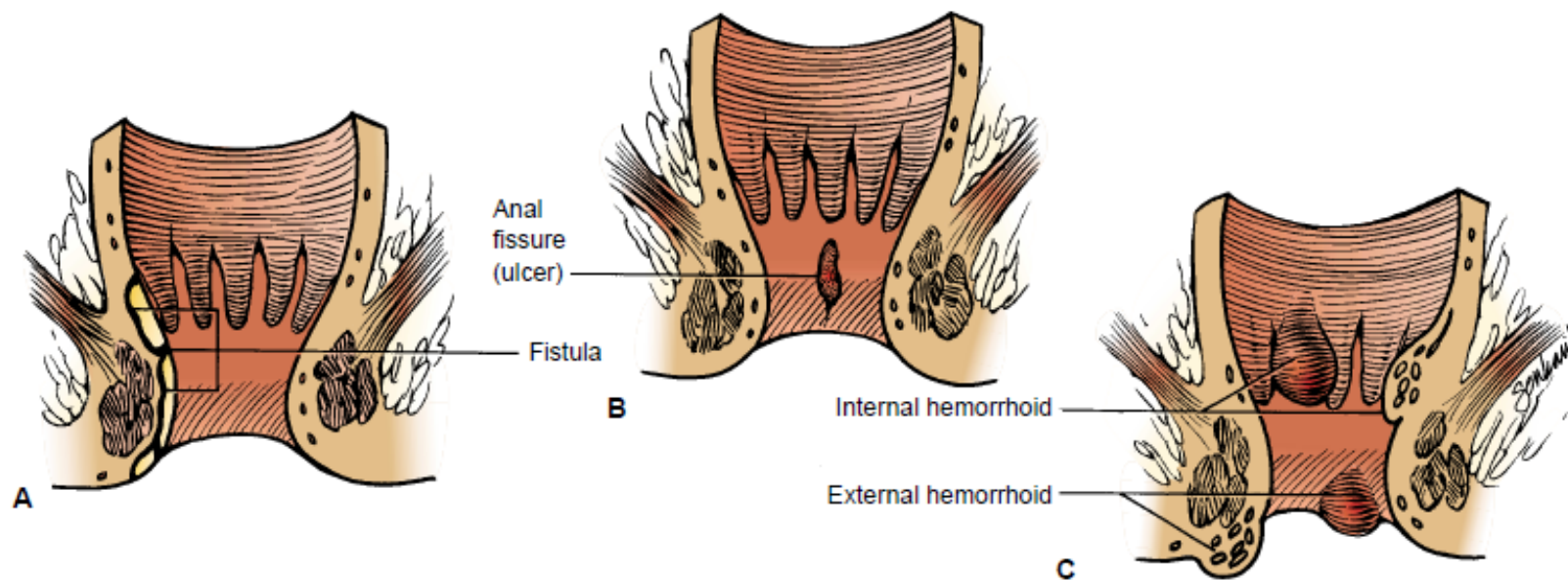

FIGURE 38-11 Various types of anal lesions. (A) Fistula. (B) Fissure. (C) External and internal hemorrhoids.

Symptomy

- pocit cizího tělesa v oblasti konečníku
- mokvání – "vlhká řiť" (Zeman, 2006, s. 307), (Čermák, 2008, s. 81), (Čapov a kol., 2009, s. 36)
- anální diskomfort
- krvácení při stolici (bolest z důvodu útvaru) – světlá krev, nesmíchaná se stolicí, krev na toaletním papíru, odkapává z análního kanálu
- ev. až sekundární anémie
- velká bolest – trombóza zevních hemoroidů
- odchod hlenu, dráždění perianální kůže

zánět + hemoroidální trombóza

- zarudnutí, bolestivé zduření, krvácení
- trombóza – zduřelý uzel, namodralý, bolesti na dotyk, při defekaci a chůzi

Dělení

dělení dle linea dentata

- oddělení epitelu kožního od epitelu střevního

a) nad linea dentata

- ***vnitřní hemorhoidy***, oblast střevního epitelu

b) pod linea dentata

- ***vnější hemorhoidy***, oblast kůže pod linie dentata

Klasifikace podle Golighera

1. stupeň

- krvácení z rozšířené žilní pleteně , zevně nejsou patrné

2. stupeň

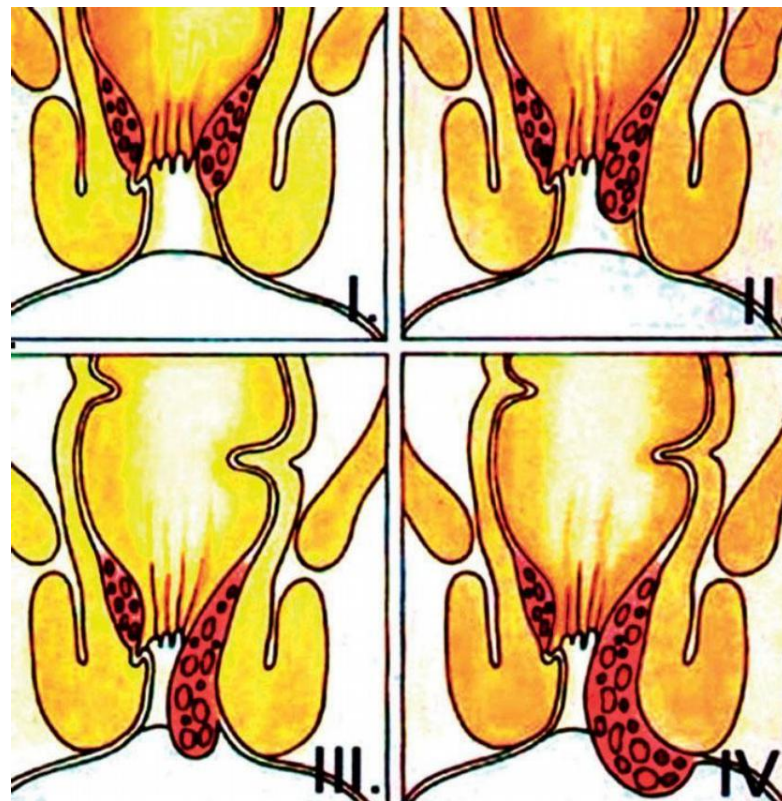
- hemoroidální uzel vyhřezává z análního kanálu při defekaci, po stolici se stáhne zpět

3. stupeň

- vyhřezlý uzel se spontánně nestáhne, nutná reponace zpět do análního kanálu

4. stupeň

- trvale vyhřezávající hemoroidální uzel, nelze reponovat zpět do análního kanálu

Diagnostika

1) anamnéza

- začátek obtíží, závažnost, životní styl

2) fyzikální vyšetření

- aspex – viditelné přímo nebo v anoskopu
- indagace – vnitřní hemoroidy jsou hmatné jen při patologických změnách
- vyšetření per rectum

3) další vyšetření

- anoskopie
- krvácení – anoskopie, rektoskopie, koloskopie, irigoskopie

cave: odlišit polypy, karcinom, ulcerózní colitis, morbus Crohn, divertikulosis

Diagnostika

Stupeň	Klinické známky a příznaky	
I	- Hemoroidy jsou viditelné pouze pomocí anoskopie, při zatlačení protrudují, ale nedochází k prolapsu - Krvácení, pocit dyskomfortu	
II	- Hemoroidy prolabují na okraji konečníku během tlačení, ale po skončení tlačení se vrací do normální polohy - Sekrece různého charakteru/svědění	
III	- Prolaps během defekace nebo silného tlačení, který vyžaduje manuální repozici - Výtok, krvácení	
IV	- Prolaps nelze reponovat nebo se bezprostředně po manuální repozici obnoví - Bolest, výtok, krvácení	

Diferenciální diagnostika

- nádor
- kondylomata
- hypertrofie anální papily
- anální absces

Terapie

1) režimová opatření

- důsledná hygiena – sprchovat jemným proudem vody, používat bidet
- omezit etiologii
- sedací koupele nebo obklady – dubová kůra, heřmánek
- dieta – dostatek ovoce, zeleniny, dostatek tekutin
- klid
- prevence obstipace

2) farmakologická terapie

- venotonika, vazoprotektiva (léky na zvýšení tonu žilní stěny) – Detralex®
- Faktu® (zastavuje krvácení, svědění a pálení, zabránění vzniku zánětu, místní znecitlivění)
- dále místní anestetika, dezinficiencia, antiflogistika, spasmolytika

3) chirurgická terapie

- volba u prolabujících hemoroidů

a) gumová ligatura

- zaškrcení stopky uzle hemoroidu z důvodu navléknuté gumové ligatury
- zahojení spontánně
- zaškrcení → znekrotizování → odpadne
- počátky již z antiky (podvázání baze, zbytek se snese nůžkami)
- dnes nejčastěji dle Barrona

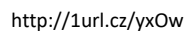
b) odříznutí

- hemoroid se odřízne
- nejčastěji vnější

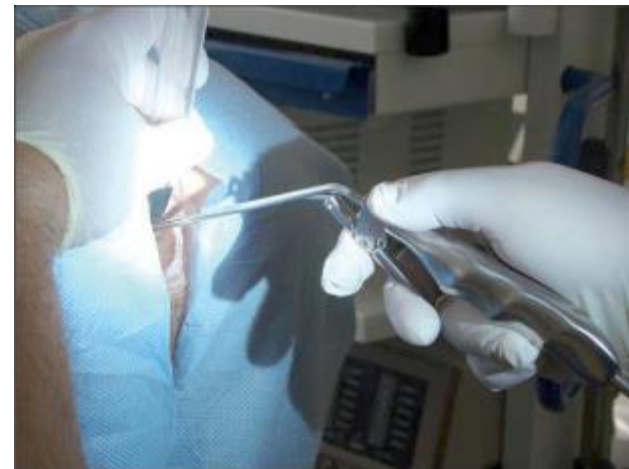

The diagram illustrates the four stages of a nerve repair process:

- Initial Injury:** A nerve is shown being cut, with the ends retracting and the site swelling.
- Repair Device Application:** A repair device, such as a nerve graft or conduit, is applied to bridge the gap between the nerve ends.
- Healing and Regrowth:** The nerve fibers begin to regrow through the repair device, indicated by arrows showing the direction of growth.
- Final Healed State:** The nerve is fully healed, with the repair device integrated into the nerve structure.

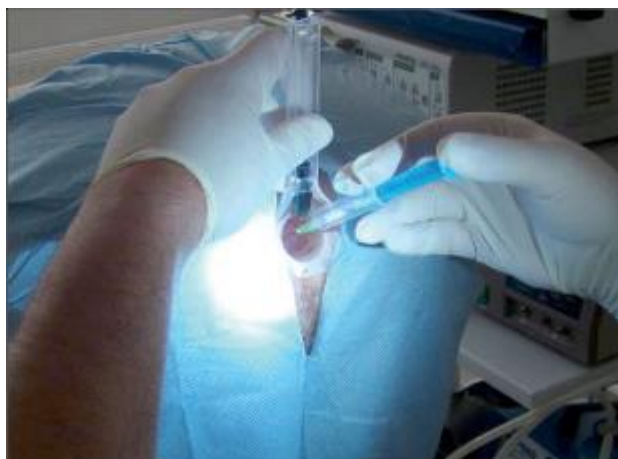
Barronova ligatura

Terapie

c) sklerotizace hemoroidu

- aplikace látky pod vnitřní pleteň nebo přímo do hemoroidu
- vyvolání zánětu → zajizvení + přeměna na jizevnatou tkáň
- + změna barvy, není hemoroid vidět
- látka – Aethoxysklerol® (různé koncentrace, ředí se s Mesocainem®)

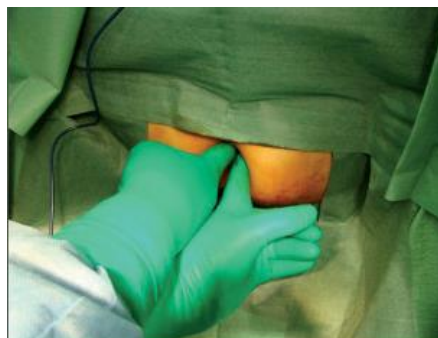
Terapie

d) hemoroidektomie (podle Milliganna Morgana)

- excize hemoroidů s podvazem cévní stopky

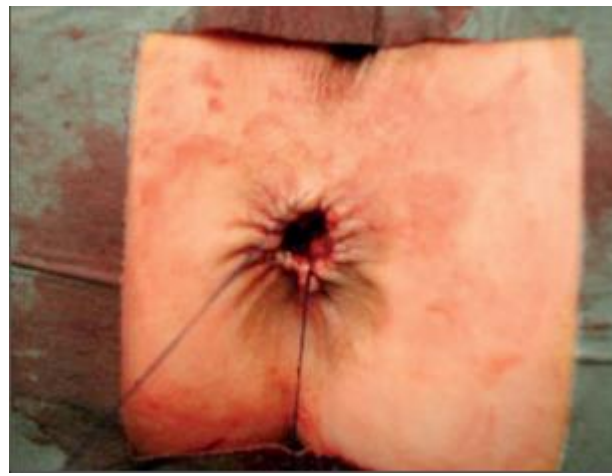
ostatní metody

- anální divulze – dilatace análního kanálu
- laseroterapie
- kryodestrukce
- a další

Operace

Historie – 11. století

OŠETŘOVATELSKÁ PÉČE

Ošetrovatelská péče

- hospitalizace, uložení
- poloha a pohybový režim
- sledování
- výživa
- hygienická péče
- vyprazdňování
- bolest
- spánek a odpočinek
- ošetrovatelská rehabilitace
- edukace
- domácí péče

Ošetrovatelská péče

hospitalizace a uložení

- uložení: chirurgie, ambulantní chirurgie, propuštění do domácího ošetření

poloha, pohybový režim

- dle zdravotního stavu pacienta
- zhodnotit míru soběstačnosti – Barthelův test
- prevence TEN
- signalizační zařízení
- úlevová poloha
- omezit dlouhodobé stání nebo sezení
 - pracovní režim – práce vsedě, ve stoje
 - doporučení – pracovat vsedě + pohybovat se
 - cvičit cviky na posílení pánevního dna
- pohybová aktivita
 - pravidelná pohybová aktivita
 - doporučení: plavání, chůze
 - nedoporučuje se: jízda na kole, aktivity vykonávající se vsedě

Ošetrovatelská péče

sledování

- FF – TK, P, D, TT, změny na EKG, saturaci O₂
- GCS
- zvracení
- operační rána – krvácení, bolest
- barva kůže, sliznic
- **laboratorní hodnoty**
 - **hematologie** – KO, hemoglobin, hematokrit, KS
 - **biochemie** – minerály, glykémie, urea, kreatinin, CRP
 - ASTRUP – pH,
 - **moč** – osmolalita, množství moče za 24 hodin + měření specifické hmotnosti
- invazivní vstupy
- prevence TEN
- odchod moče, stolice, plynů

Ošetrovatelská péče

výživa

- nutriční screening
- postupná realimentace – 0. den D č. 1, dále D č. 3
- **zásady správné životosprávy**
 - pravidelný přísun tekutin 2–3 l denně
 - malé dávky, pestrá strava
 - přijímat ovoce a zeleninu
 - vláknina do 22,5 g/den – obilniny, sušené fíky, ovesné vločky, sušené ovoce
 - omezit příjem červeného masa, nepřipravovat potraviny smažením
 - dostatek času na jídlo
 - omezení příjmu potravy večer
 - poslední jídlo 2 h před spaním
 - omezit konzumaci alkoholu, kávy, pálivých, kořeněných jídel
- dodržovat pitný režim – prevence obstipace (voda, čaj, ...)

Ošetřovatelská péče

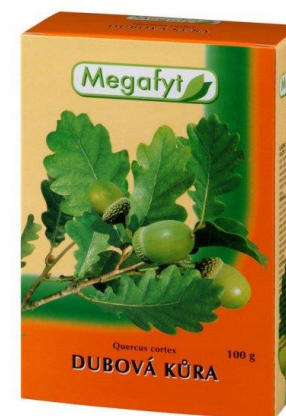
péče o ránu

- pravidelné kontrolování, hodnocení
- převazy dle ordinace lékaře
 - např. 0. a 1. den sterilní krytí, poté pravidelné oplachy léčebným roztokem
 - aplikace mastí dle ordinace lékaře
- zajistit soukromí při převazu OP rány
- záznam do dokumentace

Ošetrovatelská péče

hygienická péče

- dle zdravotního stavu a soběstačnosti pacienta
- Barthelův test, Nortonova stupnice, stupnice Bradenová
- péče o kůži, prevence dekubitů a opruzenin
- dostatečná aktivizace pacienta
- **hygiena konečníku**
 - jemný toaletní papír
 - ev. sprchování konečníku vlažnou vodou bez mýdla (nadbytečné užívání mýdla – zvýšené riziko vzniku mykóz)
 - dostatečné osušení řitního otvoru
 - vlhčené ubrousky
- **sedací lázeň**
 - spíše chladná

Ošetrovatelská péče

vyprazdňování

- zajistit zvýšenou hygienu anální oblasti + dohled
- po každém vyprázdnění stolice oplach
- sedací koupele – heřmánek, dubová kůra
- správný způsob aplikace léků
- dostatečný přísun tekutin, správné složení stravy
- edukovat o pravidelnosti vyprazdňování
 - dostatek času, stejný čas
 - nezvyšovat tlak při vyprazdňování stolice
 - dlouho nevysedávat na toaletě (nečíst noviny, atd.)

Ošetrovatelská péče

bolest

- monitorace bolesti dle VAS
- bolest různé intenzity
- podávání analgetik dle ordinace lékaře
- cave: nežádoucí účinky analgetik

spánek a odpočinek

- ev. podání hypnotik dle ordinace lékaře
- bezpečnost pacienta

Ošetrovateľská péče

ošetrovateľská rehabilitace

- dechová gymnastika
- aktivizace, podpora, motivace

edukace

- péče o ránu
- výživa

domácí péče

- stravování
- pohybový režim

SIKIROV, Dov. Comparison of Straining During Defecation in Three Positions: Results and Implications for Human Health. *Digestive Diseases and Sciences*, 2003, **48**(7),1201–1205. ISSN 1573-2568.

Možné ošetrovateľské diagnózy

Akutní bolest (00132)
Deficit sebeděče při vyprazdňování (00110)
Chronická bolest (00133)
Inkontinence stolice (00014)
Narušená integrita kůže (00046)
Narušená integrita tkáně (00044)
Narušený obraz těla (00118)
Nauzea (00134)
Neefektivní management vlastního zdraví (00078)
Nespavost (00095)
Nevyvážená výživa: více, než je potřeba organismu (00001)

Riziko infekce (00004)
Riziko krvácení (00206)
Riziko nevyváženého objemu tekutin v organismu (00025)
Riziko pádu (00155)
Riziko zácpy (00015)
Sedavý způsob života (00168)
Snaha zlepšit výživu (00163)
Strach (00148)
Zácpa (00011)
Zhoršená pohyblivost na lůžku (00091)
Zhoršená tělesná pohyblivost (00085)
Zhoršený komfort (00214)

Kazuistika

Muž, 48 let, přichází na chirurgickou ambulanci z důvodu odstranění hemoroidů metodou elastické ligatury dle Barrona. Pacient uvádí, že pociťuje pocity diskomfortu, bolesti při vyprazdňování stolice, pálení při defekaci. Dále uvádí prolaps hemoroidů při defekaci. Dle ordinace lékaře dnes bude proveden výkon. Pacient trpí obezitou. Pacient uvádí strach z výkonu a také uvádí, že nemá dostatečné informace ohledně péče po výkonu. Pracuje celý den vsedě.

Fyziologické funkce:

- TK 120/80 mmHg, P 68/min., GSC 15, SpO₂ 98%, D 14/min.

Hodnotící škály:

- VAS 4 při defekaci, rozšířená stupnice dle Nortonové 29 b, GCS 15, Barthelův test 100 b.

Plán ošetrovateľskej péče

Plán péče			
Problém pacienta	Ošetrovateľská diagnóza	Cíl ošetrovateľské péče	Ošetrovateľské intervence

Odkazy

rektoskopie

- http://eportal.chirurgie.upol.cz/portal_final/?page_id=4995

hemorhoidy

- <https://www.youtube.com/watch?v= ZLnWsqfFm4>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10315080042-tep-24/212411058130004/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10098810724-domaci-lekar/206562235700011-hemoroidy/titulky>
- https://www.youtube.com/watch?v=HpX7wt2_ugA
- <https://www.youtube.com/watch?v=UTDyO0qYJaU>

operace

- <https://www.youtube.com/watch?v=gDNyKfG9Bug>
- <https://www.youtube.com/watch?v=3Ab7IMhaRpl>

Další onemocnění

- prolaps anu a rekta
- anální inkontinence
- viz doporučená literatura

- KAPOUNOVÁ, Gabriela. *Ošetřovatelství v intenzivní péči*. Praha: Grada, 2007. Sestra. ISBN 978-80-247-1830-9.
- PAFKO, Pavel, et al. *Základy speciální chirurgie*. Praha: Galén, 2008. ISBN 978-80-7262-402-7.
- FERKO, A., Z. ŠUBRT a T. DĚDEK. *Chirurgie v kostce*. 2. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-1005-1.
- ROTHROCK, J. C. et al. 2018. *Alexander's Care of the Patient in Surgery*. 16. ed. St. Louis: Elsevier. ISBN ISBN 978-0-323-47914-1.
- Ilustrace: viz internetové zdroje

DĚKUJI ZA POZORNOST